

Д-р Янко Колев, д.м. – специалист по съдебна медицина и по образна диагностика

Програма за обучението, ЦОА – АК Благоевград, 11.07.2025 г.:

1. Нови методи в съдебномедицинската експертиза.

Темата съдържа три основни модула (предвижда се по една илюстрирана презентация на модул и обсъждане):

- **От местопрестъплението – слаби и силни страни на огледа на местопроизшествие с труп и биологични следи. 3D-сканиране и реконструкция на събитията.**
- **Виртопсия – аутопсия без скалпел.**
- **Насекомите в полза на прокуратурата – съдебна ентомология.**

2. Спорни в практиката телесни повреди – счупвания на носа, мозъчно сътресение и влияние на новите методи на лечение върху последствията за здравето, трайни и постоянни. Кратко начало на дълъг разговор за причинно-следствените връзки.

Време - 09:30 – 13:30 часа (4 лекции)

Анотация на отделните лекции/теми:

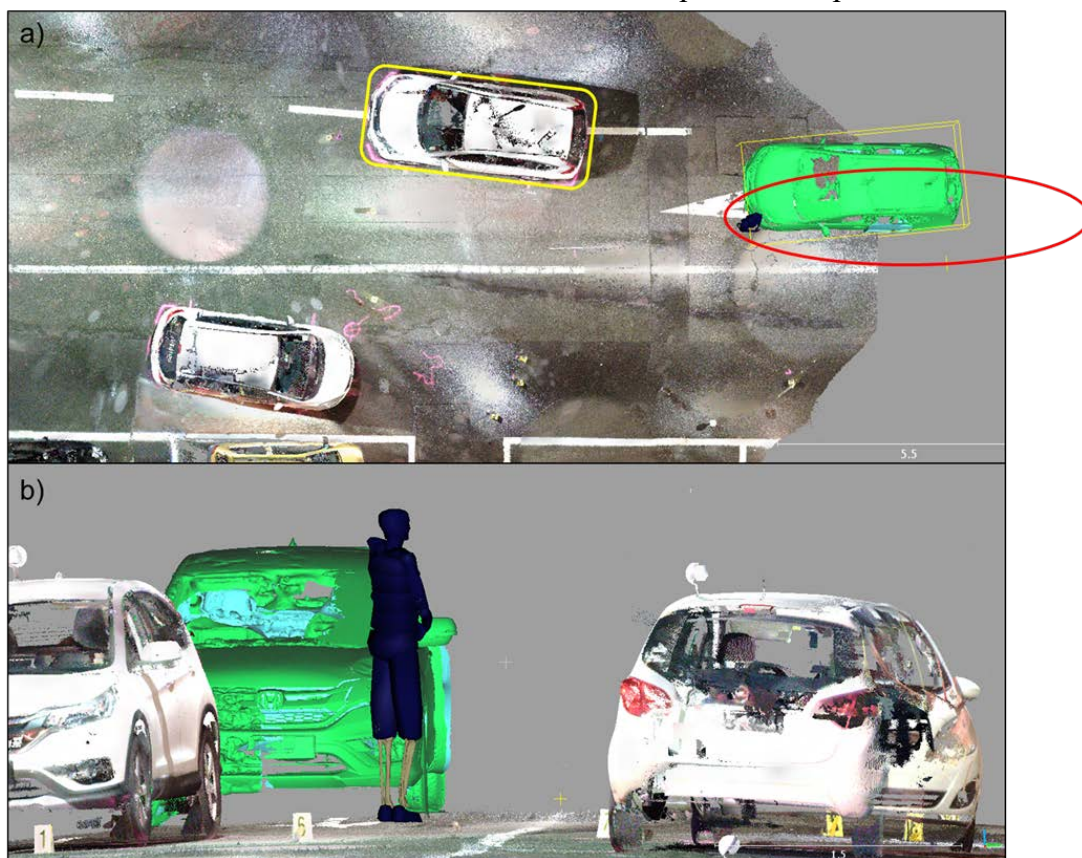
1. Тема: Нови методи в съдебномедицинската експертиза.

Целта на този добре илюстриран курс е да запознае юристите с най-новото (за България – за света е от над 20 години) в областта на съдебномедицинската наука и практика. Как може да се решат по най-обективен начин сложни случаи като множествени травми с неясен механизъм, медицински грешки (следоперативни усложнения), разложени трупове, пътно-транспортни произшествия, реконструкция на съответствие на травма-оръжие и точен механизъм на събитията. Какво адвокатите и магистратите трябва да знаят и да искат да бъде направено и отговорено от съдебномедицинската експертиза. Какво трябва да бъде развито в съдебномедицинската практика, за да достигне съвременното европейско и световно ниво – разследването с крачка по-напред от престъпния свят. Прави се и кратък анализ на правната обосновка на приложението на нови методи в експертната практика.

- **Модул 1: От местопрестъплението – слаби и силни страни на огледа на местопроизшествие с труп и биологични следи.** – Както казва Шерлок Холмс, малките неща са винаги най-важни. Този курс накратко запознава с важността на качествено провеждане на оглед на местопроизшествие с труп, ролята на присъстващия съдебен лекар и качествено събиране на веществени доказателства от биологичен и друг произход. Всяко разследване е силно зависимо от този първоначален етап и колкото и добре да се извършва впоследствие от най-квалифицираните специалисти, пропуските на този етап могат да са фатални. Сформирането на екип, спазването на строги правила, събирането на информация по алгоритъм и правилното боравене с техническите средства са едно добро начало. Още по-важни са познанията за търсене и намиране на веществени доказателства, защото който не знае, той не вижда, а добрите правила се борят с мързела и лошата мотивация. Пазенето от замърсяване и правилното опаковане и последващо третиране и проследяване на доказателствата са ключови за успеха. Ще се обсъждат основни недостатъци в тази дейност, както и ще се посочват добрите практики и техники, в различни специфични ситуации. Доброто познаване от магистратите на тези детайли позволява както доброто надзираване на процеса (от прокурора) така и правилната и критична интерпретация в съдебна фаза (от съдията). В част от курса може свободно да се дискутират проблеми и казуси от практиката, и да се търси най-подходящото възможно решение.
- **3D-сканиране и реконструкция на събитията** - Разглеждат съвременни възможности за документация на материалните факти в един умишлен или непредумишлен инцидент – убийство, ПТП и др. Различните методи за визуализация и документация на тела, превозни средства, обстановка и оръжия на престъплението исторически започват от фотографията, която остава основен способ за събиране на информация. Новите техники за 3D-лазерно сканиране на произшествието и на тела, машини и др., фотограмметрията и други подобни разкриват неподозирани възможности за

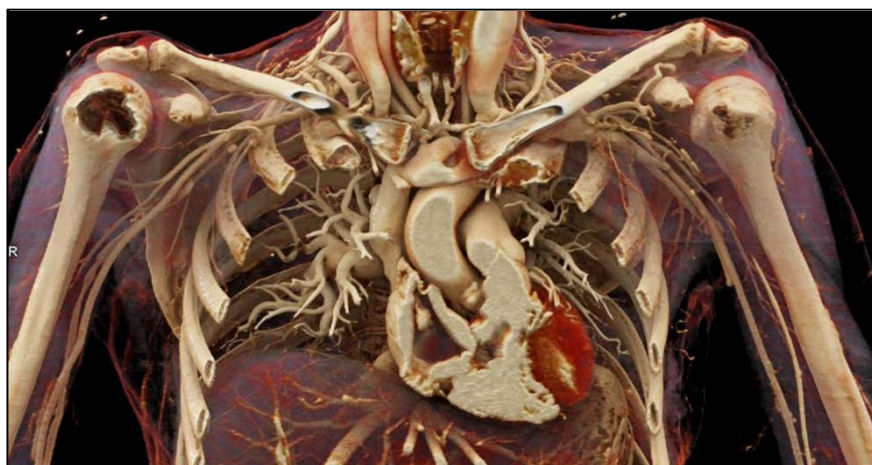
точно измеримо и съпоставимо описание на обектите, както и точната им реконструкция и последващо моделиране, възпроизвеждане на събитията с математическа точност. Може да се съпостави оръжие с наранявания, да се

сравнят следи по жертвата с релеф на удрящ предмет или машина, траектории и балистика на огнестрелни увреждания и много други. Това е не само атрактивно, перфектната визуализация с математическа точност дава резултати, които са необорими доказателства в съда и създават най-доброто възможно разбиране на събитията у разследващите, съда и адвокатите. Когато има такива факти, често думите са излишни, а за спестяване на време, усилия и средства, както и за многобройни последващи експертизи няма нужда да се говори.

- **Модул 2: Виртопсия – аутопсия без скалпел.**

– Този модул е посветен на най-атрактивния и точен съвременен метод за събиране на информация при съдебномедицинска експертиза на труп – виртопсия, или виртуална аутопсия – чрез постморталната образна диагностика (компютър-томографска многофазова ангиография,

ядрено-магнитен резонанс, лазерно сканиране и фотограмметрия). Новите методи (прилагат се на практика в Европа и Америка от над 10 години) изследват и най-малките детайли на тялото, които често не се сецират при обичайна аутопсия и по несъмнен начин документират детайли, обичайно недостъпни или субективно зависими от специалиста, който извършва аутопсия. Най-добрите резултати се постигат при съчетание от тези нови методи и класическата аутопсия, като преди нея се постига насочваща информация и се събират доказателства. Интерпретацията на находките е трайна, позволява триизмерна реконструкция на анатомичните промени и уврежданията, точно измерими и сравними с другите следствени данни. Не само се избягва субективния фактор, но и се повишава двойно качеството на резултатите от съдебномедицинската експертиза на труп. Това е сбъднатата дългогодишна мечта на съдебните лекари и разследващите органи. И огромно улеснение за съда при формиране на обективно мотивирано мнение. Остава да се знаят потенциалните възможности и да се търсят начини за приложение в практиката чрез използване на налично оборудване и създаване на нови центрове.

- **Модул 3: Насекомите в полза на прокуратурата – съдебна ентомология -**

Съдебната ентомология е наука за насекомите в помощ на разследването. Един от основните проблеми в съдебномедицинската практика е определянето на момента на смъртта. Това е и ключов момент при разследването на насилствена смърт, за намиране на извършителите и отхвърляне на заподозрени. Съдебната медицина дава възможност да се

определи давността на смъртта в първите около 2-3 дни от настъпването ѝ. С напредване на времето и трупното разложение, това става невъзможно. Оказва се, че има обективен научен метод, който да реши този проблем – и водещи за това са мухите и други насекоми. Трупните

насекоми колонизират мъртвото тяло още в първите минути и часове след смъртта, в предвидими времеви интервали, силно зависими от външен фактор като температурата, което позволява да се изчисли деня на смъртта дори при разложени трупове. Има много тънкости в това, като се вземат предвид и множество странични фактори, които влияят на това определяне. Ключови са компетенциите на криминалистите и наличието на квалифициран съдебен ентомолог в добър синхрон със съдебния лекар, за да бъде възможно разследването да има резултати. Насекомите помагат и в много други ситуации, като търсене на наркотични и токсични субстанции при вече силно разложени и скелетирани трупове, намиране на ДНК материал от жертвата, установяване на географското местоположение на смъртта при преместен труп и др. В модула се дава основна информация за тези методики и как могат да бъдат приложени в практиката, особено на местопроезшествието, защото всяко начало е важно за едно разследване.

2. **Тема: Спорни в практиката телесни повреди** – счупвания на носа, мозъчно сътресение и влияние на новите методи на лечение върху последствията за здравето, трайни и постоянни. Кратко начало на дълъг разговор за причинно-следствените връзки.

- Темата на този модул може да се нарече безкрайна, а от години има въпроси, които трудно намират решение. Създават се практики, част от които можем да наречем порочни и субективни, защото не се базират на обективни научни данни от медицината. Ще бъдат разгледани едни от най-често срещаните в практиката телесни увреждания – фрактурите на носа и травмите на главата с мозъчно сътресение. Медико-биологичната им квалификация по чл.129 или чл.130 от НК често се базира на личното мнение на експерта и на недобре и целенасочено събраната документация по делото. Понятията „трайно“, „постоянно“ и „опасно за живота“ следва да се прилагат стриктно, като се базират на реални факти и обективни медицински данни, каквито често липсват. Този недостатък може да бъде решен по няколко начина: търсене на предишна и нова медицинска документация и прилагане на съвременни методи за диагностика, даващи обективни резултати (като образната диагностика), както и събирането на целенасочена информация при разпитите на свидетели, често с методичната помощ на съдебен медик. Какви са възможностите, ще бъде разгледано в детайли, което ще бъде от помощ на разследващите, а от друга страна, ще определи и вариантите за решение в съда. Когато няма точни факти, не може да се даде категорично заключение. Има и множество недостатъци на съвременната система на здравно осигуряване и медицинска помощ, които понякога изкривяват обективната истина по чисто административни/бюрократични или други причини, несвързани с научния медицински интерес и правила за добра медицинска практика. Избягването на тези „подводни камъни“ изисква търсенето на по-добра документация, прилагането на допълнителни методи за изследване, модифициране на разследването в посока на специфично дирене на доказателства. С развитието на медицинската наука, увреждания и заболявания - доскоро хронични, инвалидизиращи или нелечими, вече се третират успешно и дават съвсем други резултати. Това неминуемо повлиява и подхода при квалифицирането на телесните повреди. От друга страна, влиянието на поведението на пострадалия и финансовите страни на лечението могат да променят квалификацията към по-тежка, което поставя въпроса за вината на извършителя. На гореща дискусия подлежат въпросите за квалификациите, както и за причинно-следствената връзка между процесния инцидент и неблагоприятните последствия за здравето на индивида. Част от темата може да се дебатира широко с въпроси и отговори.